

Tašlavava

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

LATVIJAS TAUTAS FRONTES
VALMIERAS RAJONA NODAĻAS INFORMATĪVAIS BIĻETENS

Nr. 4 (4)

TRESDIEN, 1989. GADA 20. SEPTEMBRI

CENA 30 kapeikas

23. septembrī — LTF Valmieras rajona nodaļas II konference

PADARĪTO PĀRVĒRTĒJOT

Latvijas Tautas fronteī tuvojas pirmā gadskārta, un, gluži dabīgi, gribas izvērtēt šī gada devumu un noietu ceļu. Man šķiet, ka galvenokārt tas bijis vērtību un mērķu, jēdzienu pārvērtēšanas un apzināšanas laiks. To raksturojusi domu apmaiņas un viedokļu salīdzināšanas aizvien augstāka brīvības pakāpe, aizvien jaunu, agrāk nokļūtu slāņu atklāšana sabiedrības analīzē.

Visa tā rezultātā Latvija nonākusi līdz svarenitātes Deklarācijai, likumam par valsts valodu, republikas saimnieciskās patstāvības koncepcijai, tuvojas jauna veida vēlēšanām. Tas viss gan pagaidām noticis vairošas koncepciju juridiskās iemiesošanas līmenī, bet daudz mazāk — praktiskas rīcības izpaušmēs.

Nonoliedzams ir arī politiskās apziņas līmeņa pieaugums, ko spēcīgi ietekmējuši masu informācijas līdzekļi, un kas izsaucis arī noslapošanās un diferenciacijas procesus sākotnēji amorlajā LTF savāvē. Kaut arī bieži piesauc LTF vienotības nepieciešamību, šķiet, ka zināma diferenciacija tikai aktivizēs viedokļu konkurenci un aktivitātes sabiedrībā.

Vairāk nekā 50 gadu, kas pavēditi nedemokrātisku un totalitāru režīmu vadītā valsti, atstājuši smagu mantojumu Latvijas tautai. Autoritārā domašana iesakojusies gandrīz katrā no mums, un tikai neatlaidīgā darbā un cīņā pašam ar sevi var noiet erksaino ceļu uz patiesi demokrātisku principu iedzīvīšanu. Arī daudzām LTF dalībniekiem demokrātijai nepavisam nav augstākā vērtība.

Pašlaik Latvijas tauta stāv vairāku vitāli svarīgu dilemmu priekšā, kuras brīžiem šķiet neatrisināmas, un tāpēc liekas zināmā mērā pat irracionālas. Galvena no tām neapšaubāmi ir Latvijas neatkarības atgūšanas nepieciešamība no vienas puses un tās neiespējamība totalitārā režīma un starptautiskā atiecību utilitārisma apstākļos. Sai dilemmai pakārtots ir arī Latvijas Republikas un LPSR pilsonības un no tā izrietošais pilsonu komiteju un Augstākās Padomes pretnostātijums. Latvijas pāreja uz ekonomisko patstāvību un vienlaikus integrēšību bezirgus ekonomikā.

Sabiedriski politiskā dzīve Valmieras novadā šā gada laikā attis-

tijusies LKP, LTF, LNNK un VAK dalībnieku pausto uzskatu un rīcības mijiedarbībā. Neapšaubāmu iespaidu uz to atstāja LKP rajona organizācijas konservatīvā, liberālā un demokrātiskā strāvājumu sadursme partijas konferencē, kā rezultātā notika konservatīvo ietekmes vājināšanās partijas un padomju aparatā. Svarīgākais šī procesa rezultāts ir tas, ka LKP zaudēja savas monopolitēšības uz patiesību, un tai nākas darboties politiskās konkurences apstākļos.

Svarīga vieta šai procesā būs jaunradītiem alternatīvās preses izdevumiem (Valmierā — «Tālavas», «Zaļo Ziņas»). Laba spēku pārbaude bija arī PSRS Tautas deputātu vēlēšanas, kas gan neizceļas ar īpaši asu cīņu, taču ļāva pārbaudīt, apgūt un nosīpēt darba metodes.

Tuvojoties otrajam darbības gadam, jāizvirza arī tā galvenie uzdevumi. Kaut arī LKP un PSKP funkcionāri apgalvo, ka vienīgais reālais spēks, kas var vadīt pārbūvi, ir šī partija, šķiet, ka daudzi tautfrontieši tā nedoma. Man liekas, ka LTF, sekojot poļu «Solidaritātes» piemēram, jāuzņemas atbildība par Latvijas likteni un aktīvi jāpiedalās vietējo padomju un LPSR AP veidošanā. Mēs nevaram aizbīdināties ar to, ka strupceļā mūs ievēdus PSKP, jo neatteikšanās no vecajam dogmam (un praktiskajai darbībai tas notiek pārāk lēni), tā mūs no šī strupceļa neizvedīs. Vietējam padomēm jāpāņem augstākā vara savas teritorijās un vienlaicīgi jāveido pretsvars uzņēmumu diktātam, par galveno kritēriju liekot tautas labklājību (gan ekonomiskā, gan ekoloģiskā, gan kulturālā ziņā) un cilvēka personības brīvību.

Un beigās gribu vēsties pie inteliģences, kas taču ir tautas intelektuālā potenciāla nesēja. Katram ir sev jānodod jautājums — ko es šī gada laikā esmu devis tautas atmodai un Latvijai. Jaapzinās, ka no mūsu pašinciātajām (un nav svarīgi, kādas organizācijas ietvaros vai ārpus tēm šī iniciatīva izpaušas) daudzveidā ziņā atkarīga Latvijas nākotne. Ērtā vērojtāja pozīcija kādā brīdī var pārvērsties par savas tautas nodevību.

Edmunds KRASTIŅŠ,
LTF Domes loceklis

Latvijas
TAUTAS
FRONTE

Reportāža ar komentāriem no Domes sēdes

8. septembrī notika LTF Domes šī gada pirmspēdējā sēde. Tajā tika apspriesti jaunās programmas un statūtu projekti. Tie jau ir publicēti, tāpēc nepievērsīšos projektu izklāstam, bet mēģināšu īsumā atspoguļot Domes sēdes norisi, cenšoties radīt priekšstatu arī par atšķirīgajiem viedokļiem.

Diskusija izvērtas jau par pašam pamatnostādēm, sakarā ar to īpaši svarīgu daudz laika tika paterēts pirmo divu sadalju apspriešanai.

Būtībā nebija strīdu par Latvijas neatkarības nepieciešamību. Taču mērenāk jeb varbūt reālāk vai apdomīgāk domājošie iebilda pret programmas pārlicēju radikālāciju, taktisku apsverumu vadīti, nemot verā saspīlēto politisko situāciju.

A. Cirulis: — Vajadzētu pārrunāt arī tādu jautājumu — kā tas tiks uzlverts patreizejā situācijā. Runa ir pamatā par galvenajiem virzieniem. Es ierosinu apspriešanas laikā padomāt arī par vairākiem variantiem atsevišķos jautājumos. Man, diemžēl, nav galavu priekšlikumu, taču es domāju, ka kaut vai viens no būtiskākajiem jautājumiem par Latvijas nākotni — tajā šeit ir tikai viens variants, kaut gan pēc pasta un sabiedriskās domas aptaujas būtu lietderīgi pieļaut vairākus variantus.

I. Bišers: — Mans priekšlikums ir vārdu «neatkarība» noņemt arī «svarenitātē». Līdz šim LTF pretendēja uz to, lai apvienotu visus Latvijas tautas spēkus par valstisko atdzimšanu. Šobrīd mēs to gribam turpināt, taču esam izvēlējušies ceļu, kurš noliedz federāciju, konfederāciju un cita veida sakarus, bet atzīst tikai pilnīgu neatkarību. Šādā veidā mēs nostājamies LNNK pozīcijās. Ir viedokļi, ka šobrīd taisīt tādu lēcīnu aukstā ūdenī, kad mums vēl nav reālas programmas un cilvēku, kas to varētu īstenot, tas varētu novest pie sašķēšanās. Tā arī notiks, ja mēs to šādi formulēsim. Mēs tūlīt nogriezīsim attiecības ar partiju, jebkuram ar daļu cilvēkiem, kuri uzskata, ka mēs šādam solim šobrīd neesam gatavi. Un ar tiem, kuri (Nobeigums 5. lpp.)

LTF Valmieras rajona nodaļas II konferences darba kārtība:

1. Darba komisiju izveidošana.
2. Balsošana par programmu projektiem.
3. Priekšsēdētāju ziņojumi.
4. Valdes atbildīgo ziņojumi.
5. Revīzijas komisijas ziņojums.
6. Ziņojums par vēlēšanām.
7. Debates.
8. Nodaļas priekšsēdētāju vēlēšanas. LTF Domes locekļu vēlēšanas.
9. Kandidātu izvirzīšana valdes locekļu amatam.
10. Programmas, Statūtu grozījumu un papildinājumu, rezolūciju pieņemšana.
11. Valdes vēlēšanas.
12. «Tālavas» redaktora un redkolēģijas apstiprināšana.

N.B. LTF II kongresa delegātu (20 cilvēki) izvirzīšana notiek vienlaicīgi ar priekšsēdētāju un valdes vēlēšanām (pēc saņemto balsu skaita).
Rekomendējamais runas ilgums debatēs — līdz 5 minūšu uzstāšanās.

Atbildīgie par redakcijas komiteju:

1. Redakcijas komisija programmai, nodaļas darbības nolikumam — Edvīns Balodis.
2. Redakcijas komisija priekšlikumiem — Harijs Vitols.
3. Redakcijas komisija rezolūcijām — Guntis Bukalēders, Inese Vinklere.

Vēlēšanu kārtība

Vispirms notiek nodaļas priekšsēdētāju un iespējamo pārstāvju LTF Domes kandidāturu izvirzīšana. Tādējādi tiek izveidoti divi kandidātu saraksti. No šiem sarakstiem delegāti ieraksta biļetenā (kas tiek izsniegts reģistrētajos) ne vairāk kā nepieciešamo priekšsēdētāju un pārstāvju skaitu tos cilvēkus no attiecīgajiem sarakstiem, par kuriem viņi balso.

Izvirzot kandidātus nodaļas valdes sastāvam, vienlaicīgi tiek for-

mēts arī LTF 2. kongresa delegātu saraksts. Valde uzskata, ka šīs vēlēšanas ir lietderīgi apvienot, jo tieši priekšsēdētāju un valde būs tie, kam nāksies strādāt nākošo gadu, tāpēc likumsakarīgi, ka viņiem jābrauc arī uz kongresu.

Līdz ar to 20 kongresa delegātus veidotu: ievēlētie nodaļas priekšsēdētāji, nodaļas pārstāvji Domes, kā arī saņemto balsu skaitā secībā ievēlētie valdes locekļi un kandidāti.

Mazliet statistikas

LTF Valmieras rajona nodaļas valde paziņo, ka savas darbības posmā no 1988. gada decembra beigām līdz 1989. gada septembrim notikušas 18 valdes sēdes un 7 koordinācijas komitejas sanāksmes — vidēji pa 2 valdes sēdēm un 1 koordinācijas komitejas sanāksmi katru mēnesi.

Atgādinām, ka saskaņā ar statūtiem nodaļai bija trīs priekšsēdētāji un 15 valdes locekļi. Vidējais apmeklējums valdes sēdēs bija 8. Tomēr, neraugoties uz to, astoņas valdes sēdes nebija kvoruma (tikai 5–7 valdes locekļi).

Publicējam valdes locekļu un priekšsēdētāju vidējo apmeklējumu rādītājus valdes sēdēs un koordinācijas komitejas sanāksmēs.

Priekšsēdētāji:

A. Narbutis — 95%,
E. Vēbers — 86%,
Dz. Vitols — 64%.

Valdes locekļi:

A. Lāce — 68%,
G. Ore — 54%,
J. Alps — 59%,
G. Cēsnieks — 50%,
A. Varslavāns — 54%,
H. Vitols — 91%,
Dz. Rāčenis — 36%,
A. Bērziņš — 0%.

J. Johansons — 36%,
E. Krastiņš — 77%,
A. Zeibots — 91%,
J. Vasks — 27%,
A. Kārklis — 54%,
J. Naglis — 45%,
K. Viksna — 9%.

Skaidrs, ka simtprocentīgs apmeklējums ir iespējams, bet nav reāls, jo katram no mums ir sava personiskā dzīve ar tās bailām un nebaīlām dienām, un katram no mums ir arī patiešām attaisnojoši iemesli, bet lai tie paliek uz katra paša sirdsapziņas.

Aldis ZEIBOTS,
LTF Valmieras rajona nodaļas valdes loceklis

Projekts

REZOLŪCIJA par attieksmi pret vietējo padomju vēlēšanām

Apzinoties to, ka padomes realizē tā režīma varu, kura priekšteči 1940. g. okuēja un pēc tam anektēja neatkarīgo Latvijas Republiku, kā arī pagaidām ir spējams darboties tikai PSRS centralizēto likumu ietvaros, LTF Valmieras rajona nodaļa vienlaicīgi apzinās arī lielo nozīmi, kura padomēm varētu būt rajona pārvaldes demokratizācijā, varas aparāta pakļaušanai tautas pārstāvju kontrolei, kā arī relatīvai stāvokļa uzlabošanai rajonā.

Nodaļa uzskata, ka padomēm jākūpst par dažādu administratoru un funkcionāru, saimniecisko darbinieku līdz šim nedalītās varas ierobežotāju, kontrolētāju un virzītāju.

Tāpēc LTF Valmieras rajona nodaļa aicina visas grupas un dalībniekus aktīvi iesaistīties vietējo padomju vēlēšanu kampaņā, izvirzot par deputātu kandidātiem progresīvi domājošus cilvēkus, kas iestājas par Latvijas neatkarību, apzināties savu atbildību par Valmieras novada un līdz ar to Latvijas likteņiem.

KĀ IEGŪT NEATKARĪBU?

Sā gada 21. un 22. augustā Rīgā, pirmo reizi kopš Latvijas okupācijas 1940. gadā, tika sasaukta starptautiska konference, lai izvērtētu radušos stāvokli un kopīgiem spēkiem, piedaloties augsta ranga rietumvalstu politiķiem, meklētu ceļus Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanai. Si bija pirmā reize, kad okupācijas varas iestādes atļāva noturēt šādu konferenci Latvijas teritorijā. Konferencē delegātu vidū bija ASV senatori R. Douls un R. Kastens, VFR bundestāga deputāts Hanss grafs Hoins, dažādu politisko partiju un grupējumu pārstāvji no Igaunijas, Lietuvas, Gruzijas, Moldāvijas, Ukrainas, Polijas, ASV, Dānijas, VFR, Turcijas un Krievijas. Si konference bija pirmais nopietns Latvijas Nacionālās neatkarības kustības solis ceļā uz Latvijas Republikas atjaunošanu. Var rasties jautājums — val tad līdz šim LNNK neko nav darījis LR neatkarības atjaunošanā labā? Domāju, ka te nevar atbildēt viennozīmīgi, jo pati Neatkarības kustība ir krietni vien mainījies savā attīstībā — gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi. Un daudz ko šajā attīstībā ir ienesusi tā saucamā liberalizācija, kad reāli kļūst iespējams kontaktēties ar rietumvalstu politiķiem, kļūst iespējams tiem apmeklēt arī Latviju. Tas viss veicina savstarpējo saprašanu, dod iespēju skaidrāk novērtēt tās vadlīnijas, kuras izēmē ceļu uz Latvijas neatkarību. Ja vēl pirms dažiem mēnešiem LNNK par vienu no svarīgākajiem pasākumiem cinā par Latvijas neatkarību uzskatīja piedalīšanos vēlēšanās, tad tagad, pateicoties Neatkarības kustības intelektuālā potenciāla pieaugumam, ir jau skaidri izēmējis otrs neatkarības atgūšanas ceļš — starptautiski tiesiskais, kā to dēvē pati LNNK. Sīs ceļš sevi ietver Latvijas Republikas pilsoņu apzināšanu, to reģistrāciju, pilsoņu komiteju organizēšanu un gala rezultātā Latvijas Republikas pilsoņu kongresa sasaukšanu. Pašlaik LNNK ietvaros ir izveidota darba grupa LR pilsoņu kongresā apspriežamo jautājumu sagatavošanai, kā arī paša pilsoņu kongresa darbības mehānisma izstrādāšanai. Taču šie nebūt nav vienīgie jautājumi, kas saistīti ar Latvijas neatkarības atjaunošanu. Vajadzīga taču ne tikai politiskā bāze, bet arī ekonomiskā. Šķiet, ka par ekonomikas jautājumiem, ekonomisko koncepciju rīdīšanās Latvijai, vēl neviena no neformālajām organizācijām, kas cinās par savas zemes brīvību, nebija nopietni ķērušies pie darba. Patikami atzīmēt, ka šajā konferencē Jura Viksniņa (ASV) referātā un pēc tam debatēs uzdotajos jautājumos, ir izēmējis tie pamatprincipi, kuri acimredzot kļūs par izējas punktu neatkarīgas Latvijas valsts ekonomiskajai koncepcijai. Gribētos domāt, ka šī konference izēmēja jauno Nacionālās neatkarības kustības attīstības posma sākumu, tas ir — sācies konkrēts, mērķtiecīgs darbs.

Jura Viksniņa atbildes uz konferences uzdotajiem jautājumiem.

JAUTAJUMS: Mēs, Latvijas Nacionālās neatkarības kustība, nebaidāms no neatkarības jebkuros apstākļos, tomēr mēs jūtam atbildību visas latviešu tautas un visu Latvijas iedzīvotāju vārdā, un saprotam, ka ja neatkarība mūsu rokās nāk ātri un ja Padomju Krievi-

ja pret mums sāk vērst ekonomiskās sankcijas, mēs varam nonākt grūtā situācijā. Jautājums tādēļ tād: pasaule eksistē starptautiskais valūtas fonds un starptautiskā rekonstrukcijas un attīstības banka, un šīs abas iestādes ir milzu summas, miljardus, aizdevušas trešās pasaules zemēm. Vai neatkarīgai Latvijas valdībai, kura būtu pilnīgi neatkarīga un ārpusaule to redzētu, būtu kādas cerības ļoti ātrā laikā dabūt no šiem fondiem, no bankas, aizdevumu Latvijas neatkarības sākuma posmam?

nam tos rubļus dolāros ar kaut kādu reālistiskāku kursu. No šīs bankas mēs aizdevumus nevaram dabūt, jo aizdevuma līmenis (parasti uz ļoti izdevīgiem augļu procentiem) prasa, lai valsts gada ienākums uz vienu personu būtu zem 800 dolāriem.

JAUTAJUMS: Ja gadījumā mums būtu jāiemaksā šī zināmā kvota, kura nepieciešama iemaksām starptautiskajā valūtas fondā, vai tie 35 miljoni dolāru, kurus Latvijas valdība ir noguldījusi ASV bankās, un kurus neizdod Padom-

mo segumu mēs 5—6 gadu laikā starptautiskā valūtas tirgū varētu nopelnīt. Mums vajadzētu tāpat padomāt par to, cik daudz dolāru ienāk no tūristiem. Cik mums ienāktu peļņas no visiem tiem krievu bagātniekiem, kas atpūšas Rīgas jūrmalā. Ja viņiem būtu jāmaksā valūtā, tad es domāju, ka tās valūtas rezerves sarastos tīri ātri.

JAUTAJUMS: Bieži tiek skartas jautājums par tā saucamās konvertējamās valūtas, jeb latu ieviešanu Latvijā. Kādas ir jūsu domas par to noguldījumu likteni, kas patlaban eksistē esošās krājkašēs? Sīs noguldījuma līmenis ir ļoti augsts. Kā jūs stādātēs priekš — kāds šeit varētu būt optimālais mehānisms?

J. V.: Ar zināmu noteiktu limitu šādus ieguldījumus krājkašēs, derētu brīvprātīgi atļaut cilvēkiem apmainīt pret SDR* bilancēm, ar sākotnējo kursu, teiksim, 10 rubļi pret vienu SDR vai vienu latu, ja mēs to tā varētu saukt. Tas varētu attiekties uz pirmajiem 2000 rubļiem. Nākamjiem 2000 rubļiem kurss varētu būt 11 rubļi pret 1 SDR, nākošajiem 2000 rubļiem 23:1, utt. Es ieteiktu likt kādu samērā zemu limitu šādai apmaiņai, teiksim, 10.000 rubļus, no kuriem tikai puse vai ceturta daļa drīkstētu būt skaidrā naudā. Tas viss ir jānoskaidro vietējiem lietpratējiem. Es zinu, ka Latvijas krājkašes tagad caurmēra bilancē ir 1580 rubļi. Es domāju, ka tādu summu pārvērst latos, jeb SDR vienībās, nebūtu sevišķi lielas problēmas. Tas nav tik milzīgs naudas kvantums, ka to nevarētu nopelnīt un arī kaut kādā zināmā veidā segt pēc piecu gadu normāliem saimnieciskiem darījumiem neatkarīgā valstī.

JAUTAJUMS: Kad — červoncu mainīja ar latu, tad latu pielīdzināja dažām kapeikām. No tā laika rublis desmitkārtīgi paaugstināts vienreiz, pēc tam atkārtoti otrreiz. Tātad rublis kļuvis it kā simtreiz dārgāks, tātad pašā laikā viņš šodien faktiski ir vēl lētāks. Kā jūs iedomājaties, kā tagad iespējams kaut kāds tainisngs norēķins ar Padomju Savienību, ja Latvija iegūst saimniecisku neatkarību?

J. V.: Kardināls jautājums ir, cik rublis isti ir vērts. Rubļa vērtība starptautiskajā tirgū strauji kritas. Tā sauktajā melnajā tirgū nesen tā bija 5 rubļi pret 1 dolāru. Tagad tā gandrīz oficiāli ir 10:1, bet poļu strādnieki Rīgā dodot 18 rubļus par vienu dolāru, lai gan es personīgi par to neesmu pārlicinājies. Vēlenu gan es esmu lāsijis melnu uz balta — ka tirdzniecības darījumiem rubļa cenas oficiāli samazināsies līdz 83—86 centiem sākot ar nākamā gada 1. janvāri, bet 1991. gadā rubli devalvēsot vēlreiz uz apmēram 40 ASV centiem. Sīs gadījums spilgtā veidā parāda Padomju Savienības nemakulību naudas lietās. Piedodiet, ka tā saku, bet kāds muiļšis slēgs līgumus nākamā gada laikā ar 83 centiem pret 1 rubli, ja visiem jau tagad zināms, ka pēc gada rublis būs tikai 40 centus vērts...

Tāpēc es domāju, ka visos norēķinos ar Padomju Savienību, izmantojot manu formulu, nozīmētu, ka Padomju Savienībai 20% no cenas būtu jāmaksā kaut kādā konvertējamā valūtā, lai viņa nevarētu uzdrukāt rubļus un maksāt mums jebkuru cenu, cik mēs prasām. Tas jau viņai būtu ļoti viegli. Un tādēļ visos darījumos ar Latviju tai būs jāpielāgojas pasaules valūtu kursam, un SDR tad arī mums to atļaus izdarīt.

* SDR — starptautiska, maksliģi izveidota konvertējama valūta, kuras vērtību nosaka piecu attīstītāko rietumvalstu valūtas. Tā izveidota ar nolūku, lai gadījumā, ja vienas valsts valūtas vērtība strauji kritas, tad SDR vērtība paliktu vairāk vai mazāk nemainīga.

Lai gūtu pēc iespējas objektīvāku vērtējumu LNNK rīkotajā konferencē, nolēmu uzdot dažus jautājumus JURIM KAZAS kungam, žurnālistam no Zviedrijas.

G. B.: Vispirms varbūt pastāstiet savus iespaidus par šo konferenci, kā Jūs to vērtējat kā trimdas pārstāvis?

J. K.: Es domāju, ka pirms pāris gadiem, vai pat pirms pāris mēnešiem, šāda konference nebūtu iedomājama, tādēļ jau tas pats par sevi ir kaut kas fantastisks. Vēl interesantāk ir tas, ka šeit tiek iemas visas Rietumu un Austrumu demokrātiskās kustības — te ir Amerikas un Polijas senatori, demokrātisko kustību pārstāvji no visas tās pasaules daļas, kas cinās lai tiktu vājā no sabrukošā komunistiskā totalitārisma. Visi sanākuši šeit kopā tieši Latvijā. Es domāju, ka šī konference noliek Latviju tādā kā pasaules degpunktā, šeit sanākuši kopā tik daudzi novirzīti, tik daudzas atsevišķas personas, kas darbojas demokrātiskajās kustībās. Var apmainīties domās. Sīs ir varbūt viens vēsturisks notikums Latvijā.

G. B.: Kādas ir jūsu domas — vai šī konference spēš būtiski ietekmēt kādas rietumvalsts ārpolitiku attiecībā pret Padomju Savienību?

J. K.: Rietumos liela nozīme ir sabiedriskajai domai. Un par cik te ir ieradusies ļoti daudz preses un TV pārstāvji no Rietumu masu informācijas līdzekļiem, tad katrā ziņā šī konference var ietekmēt Rietumu sabiedrisko domu. Par to daudz rakstīs, būs daudz materiālu televīzijā, un dabīgi, ka tas atgādina Rietumiem, ka šeit ir reāla kustība par nacionālo neatkarību. Liks saprast, ka te nav kaut kas, ko 50 gadus atkārtoja tikai latviešu trimda, bet ka te ir reāla tautas kustība. Tikpat reāla tautas kustība kā, piemēram, cīņa pret aparaidu DAR, un arī kā citas agrākas atbrīvošanas un neatkarības kustības un cīņas, piemēram, Indijā un Āfrikā. Tā ir tikpat reāla cīņa un tikpat reāls process caur kuru tiek demontēta Padomju Impērija.

G. B.: Jūs pieskārties jautājumam par informāciju, sīs konferencē darba atspoguļojumu presē un televīzijā. Kā jums šķiet — vai neiznāks tāda paradokssāla situācija — ka Rietumos par šo konferenci ierindas lasītājs un TV skatītājs sapens daudz vairāk informācijas nekā šeit, Latvijā? Kaut gan konferencē apspriežamie jautājumi vistiešāk skar tieši Latvijas dzīvojošos...

J. K.: Grūti spriest, es pats šodien palīdzēju «Panoramai» sagatavot materiālus par konferenci, tādā jācer, ka kaut ko no tās varēs redzēt Latvijas televīzijā. Tas, protams, arī norāda uz to apstākli, ka sīs jautājums nav visā pilnībā un atklātībā diskutējams. Lai gan iemesli, kādēļ to nevarētu šobrid diskutēt, man nav redzami.

Padomju Savienība šobrīd principā ir atzinusies visos tajos noziegumos un pārkāpumos, kas saistās ar Molotova — Ribentropa paktu, un ir pilnīgi pretējā visai loģikai tagad izvirzītais no tām nepieciešamām diskusijām par to, kā šo paktu un pārējo procesu sekas būtu likvidējamas. Vienīgais arguments, kas Padomju Savienībā ir, ir kaut kāds varas arguments, jo loģisku argumentu ar pamatojumu starptautiskās tiesības vairs nav. Pat arī visi vēstures viltojumi ir sabrukuši. Nav citas pozīcijas, nav citas izējas kā vai nu vienkārsī iecirsties uz varas pozīcijām, vai nu teikt, lūk, argumentu pret Latvijas Republikas atjaunošanu vairs nepastāv, tādu nav.

G. B.: Ir dzirdēts šāds arguments — 1939. gada 23. augustā Padomju Savienība ar hitlerisko Vāciju noslēdza vienošanos, kā rezultātā Padomju Savienība tik tiešām okupēja neatkarīgo Latvijas Republiku. Taču 1941. gadā Vācijai okupējot Latviju, sīs Molotova — Ribentropa līgums tika laužts un kopš tā brīža vairs nav spēkā. Un 1945. gadā Padomju armija atbrīvoja Latviju no vācu fašistiskās okupācijas. Kā jūs vērtējat šādu argumentu?

(Nobeigums 5. lpp.)

Mihaila Ignata foto

J. V.: Pirmkārt, es gribētu teikt, ka arī Honkonga un Singapūra naidīgi šķiras no tām zemēm, kuras viņām piegādāja ūdeni un elektrību, izejvielas un tā tālāk, un tomēr šī apgādāšana turpinājās arī visu to laiku kamēr sarkanā Ķīna ciniņās ar ANO karaspēku Korejā, un izejvielas Honkongai bija pieejamas, es nevaru iedomāties, ka pilnīgi visi tirdznieciskie sakari ar Padomju Savienību varētu izirt. Bet otrkārt, runājot par starptautisko valūtas fondu, protams, ka neatkarīga Latvija būtu šī fonda dalībniece, un iemaksājot savu no teiktu normu šajā fondā, daļa no tās būtu arī valsts valūtā, Latvijas valdībai tiktu piešķirta zināma SDR bilancē starptautiskajā valūtas fondā. Arī iestēmīna aizdevumi, protams, būtu pieejami no šī starptautiskā valūtas fonda. Es gribu brīdināt, ka uz internacionālo pārībuvešanās un attīstības banku mēs nevaram cerēt, jo mūsu saimnieciskais stāvoklis Latvijā ir krietni par augstu arī tad, ja mēs pārmai-

ju Savienībai, tāpat arī viena tona zelta Francijas bankās un Šveices nekustamie īpašumi, vai vērtēs uzskatīt, ka neatkarīgās Latvijas valdība ātri varētu dabūt šos līdzekļus savā rīcībā, lai ieguldot fondā nepieciešamo kvotas iemaksu, varētu saņemt šo kredītu no valūtas fonda?

J. V.: Es neesmu jurists, bet domāju, ka, protams, jā. Bet es nezīnu kādas tās summas precīzi ir. Jo Rietumos tas nekur oficiāli atklātībā parādījies nav. Es domāju, ka Pasaules Brīvo latviešu apvienībai (PBLA) vajadzētu oficiāli griezties pie ASV valdības un dabūt oficiālu vēstuli no Ariešu ministrijas, kurā būtu uzskatīts: kur brīvais un neatkarīgās Latvijas līdzekļi tagad atrodas, cik to ir, un es domāju, ka tagad to būtu iespējams izdarīt un būtu arī vēlams darīt.

JAUTAJUMS: Dažādas valūtas reformas un valūtas stabilizēšanas nevarēs glābt ekonomiku zemā tehnoloģiskā un arī kultūras līmeņa dēļ. Pastāvot šādam zemam tehnoloģiskajam aprikojumam un kultūras līmenim, mēs nevarēsim ražot modernas preces, kuras nākotnē būtu garantis stabils peļņas peļņai tirdzniecībā ar ārzemēm. Mums it kā atliek trešās pasaules ceļš — piegādāt izejvielas, kā, piemēram, kokmateriālus, un citas tamlīdzīgas lietas. Jūsu kalkūlācija šajā jomā?

J. V.: Es esmu ļoti optimistisks, un domāju, ka mūsu tauta, kas pēc pirmā Pasaules kara uz daudz, daudz zemākas materiālās bāzes — kad viss bija aizvests prom uz Krieviju, un arī darba spēks vēl vairāk izkaisīts, un visas iestādes pilnīgi izpostītas, ir pierādījis vēsturē vēl un vēlreiz, ka tā spēj realizēt nācīgas pašnoteikšanās augstāko formu, radot neatkarīgu, demokrātisku valsti. Un man nav ne mazāko šaubu, ka Latvijas ekonomikas pacelšanai nepiecieša-

«Cik ilgi vēl?»

Uģa Svalbes zīmējums

O tempora, o mores!

jeb

Ko pārstāv LKP?

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Apšaubīt to, ka LKP vienmēr un visos laikos cīnījies un cīnās par Latvijas uzplaukumu un latviešu tautas laimi!

Tai skaitā 1919., 1940. un 1989. gadā!

Apgalvot, ka LKP vispār neesot partija, bet PSKP marionete!

Nesodīti izplatīt apelojošus izdomājumus par to, ka socialisms un padomju federācija it kā jau sen sevi esot izsmēluši, ka 50 gadi esot pilnīgi pietiekams laiks, lai par to vairāk saubu nebūtu!

Kā nav kauna tā runāt, ja vecākais brālis ar savu 70 gadu pieredzi autoritatīvi apgalvo, ka visas pašreizējās, bijušās un nākošās grūtības esot parejošas?

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Ko darīt?

«Pareizi dara tas, kas slavē sevi pats, ja negadās cits slavētājs.» (Roterdams Erasmus «Muļķības slavinājums»)

Un kā lai šādā situācijā LKP par vadmotīvu nepieņem pazīstamā rakstnieka humorista A. Skaiļa vārdus: «Tie, kam morālie principi ir pietiekami augsti, ļaunuma priekšā nepadodas nekad. Tie vai nu uzvar, vai krit!»

Un LKP, šo vadmotīvu realizējot, visaugstākajā līmenī pieņem brālīgās Ķīnas kompartijas delegāciju, tās pašas Ķīnas kompartijas, kura pirms dažiem mēnešiem savas galvaspilsētas centrālajā laukumā sarīkoja demokrātiski noskaņotu pilsoņu (pavalstnieku) masveida slaktiņu.

Un kāpēc gan ne? Partijas nosaukums taču tāds pats. Un idejiskais pamats tāds pats — marksisms-lenīnisms. Un pieredzes apmaiņa arī nav lieka. Vārbūt nodērēs. Bet viens otrs sociālistiskā internacionālisma un tautu draudzības ienaidnieks jau ironizē, sak, tāds tādu pazist.

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

LKP nav autoritātes masās: kā jau atklātības laikmetā pienākas,

LKP to pati atzīst un cenšas autoritāti atgūt.

Visādi nelieši gan meln, ka pareizāk būtu runāt nevis par atgūšanu, bet par iegūšanu. Nevarot atgūt to, kā nekad nav bijis. Lidz šim esot bijusi nevis autoritāte, bet primitīvas bailes.

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Un laime bija tik tuvu. Tā parādījās PSKP CK 26. augusta paziņojuma izskatā. Kā akliai vistai zelta grauds.

LKP kopumā pat nemēģināja to norīt. Drusiņā paknakstījis un izspļāva. Būtu norijusi, t. i. — devusi Maskavai kārtīgu atbildi, tautsajūsmā roku buču, uzreiz piedotu viņus vecos grieķus un pie viena avansā arī jaunus.

Kārtīgas atbildes vietā tāda vārģa šļūpstešana un taisnošanās vien iznāca. Zēl. Si bija pēdējā iespēja. Pēdējā!!!

«Bet vārbūt vēl ne pēdējā...? Ar to Maskava nekad neko nevar zināt... Lai gan — kāda tam nozīme... Tāpat palaidis garām.»

«Un vai gan tam senatnes vīram, kurš, mezdams ar akmeni sunim, trāpija sievasmātei un to nogalināja, nebija taisma, kad viņš teica šo vārsmu: liktenis labāk par mums zina, ko tas dara?» (Mišels de Montēns)

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Mūsu «gaišie spēki» unikālo iespēju aptēra un idejai par zelta grauda rīšanu, šķiet, bija pieķērušies nopietnāk. I. Kežbers tikpat negaidīti kā Jēzus Kristus parādījās tautai un tricošā balsi zvēreja, ka partija esot kopā ar tautu.

«Bet, ak vai! Liberālie komunisti («gaišie spēki») taču ir divdabīgi, un, kā jau to vārdējam sagaidīt, partijas disciplina galu galā tomēr izrādījās stiprāka. Jau nākošajās parādīšanās reizēs I. Kežbers runāja citā valodā un pavīsam ko citu, un balsis arī vairs netriecēja.»

«Pusgaišo» jeb «pelēko spēku» pārstāvis Jānis Nezinīlis kārtējo reizi nebija zinājis, kas Latvijā

isti notiek un kas viņam isti darāms, tādēļ bezmaz sīrnīgi pateicās Maskavai par vērtīgo informāciju un vadošajiem norādījumiem.

«Jo daudzi ir sevi nodēvuši, runādami miegā vai murgodami slimbības laikā...» (Lukrēcijs)

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Pavisam nesen, runājot televīzijā par socialisma nākotni, kāds gudrs cilvēks izteica vērā nedomu, ka boļševiki nav bijuši nekāds cits kā sociāldemokrātiskās kustības ekstrēmistiskais spārns.

Tā kā mūsdienu komunisti, kuri visapkārt sev saskata tikai vienus ekstrēmistus, ir boļševiku pēcteci, un viņu oficiālais garīgais tēvs joprojām ir boļševisma pamatlicējs Leņins, pēc elementāras loģikas iznāk, ka mūsu komunisti paši ir ekstrēmisti.

Zaģlis kliež: «Ķeriet zaģli!»

Tiesām — o tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Vārbūt pie viena izgausināsīm kādu visai izplatītu mītu — mītu par interfronti.

Pēc mūsu domām interfrontes vispār nav. Tā ir fikcija. Zem šī segvārda darbojas LKP reakcionārais spārns — superekstrēmisti jeb staļinieši, savās šķiriskajās interesēs muļķojot un iesaistot destruktīvas akcijas politiski naivus un mazinormētus cilvēkus.

Ne no kā nekāds nerodas. Kā staļinisms izriet no leņinisma, tā pat superekstrēmisms — no ekstrēmisma, tādēļ ir politiski naivi veidot koalīciju, ar ekstrēmistiem — leņiniešiem («gaišajiem spēkiem») ar mērķi savaldīt superekstrēmistus — staļiniešus («tumšos spēkus»). Tas objektīvi nav iespējams, jo, kā saka latvieši — vārna vārnai aci nekņāb, par ko vēlreiz pārliecinājāties sakarā ar PSKP CK 26. augusta paziņojumu.

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

«Bet tad jau saskaņā ar loģikas likumiem sanāk, ka vienīgais ceļš, kā tikt galā ar LKP reakcionāro spārnu jeb interfronti, ir pašas LKP kā ļaunuma dzīlējās saknes idejiska atmakošana un tās vadošās lomas politiska atņemšana daudzpartiju sistēmas apstākļos.»

Vai tas var būt? Kur vadošie norādījumi, kam ticēt: veselīgajam saprātam un elementāraj loģikai, vai arī marksismam-lenīnismam?

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Mēs izsakām patiesu apbrīnu visur rangu LKP funkcionāriem.

Laikā, kad partijas autoritāte pamatnācijas vidū praktiski vienlīdzīga nullei, kad partijas rindas kļūst aizvien retākas, kad pati

dzīve viennozīmīgi novērtējusi negatīvi visu iepriekšējo partijas praktisko darbu un teorētiskās utopijas — šādā laikā vienā angļu mierā turpināt būvēt smilšu pilis (kā mazi bērni pludmalē). Šoreiz tā saucamās «ricības programmas» izskatā, — ja, tur vajag šizofrēnisku pārliecību par savu mesijas lomu.

«Mesija» (senebr, — svaidītais) — Dieva sūtīts glābējs, pestītājs (LPE).

«Šizofrēnija» (schizophrenia; gr. schizein — saskaldīt + phrēn — dvēsele; prāts) — psihiska slimība ar daudzveidīgu klinisku izpausmi un neskaidru izcelsmi. Slimnieki parasti kļūst emocionāli trūti, patoloģiski noslēgti, viņu intereses kļūst divainas un abstraktas, darbība — neproduktīva. Domāšana zaudē mērķtiecību, dominē tukša spriedelēšana (LPE).

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Daudzi padomju impērija no civilizētas pasaules pirmoreiz iebraukuši cilvēki uzskata, ka slimība ir visa mūsu sabiedrība, un valsts ir viena liela trako māja.

Tā tam objektīvi arī jābūt: kāds vadošais spēks, tāda sabiedrība.

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Lai gan... tukša spriedelēšana un neproduktīva darbība dominē tikai gadījumos, kad jārīcina ekonomiskās, sociālās, nacionālās, valsts demokratizācijas u. tml. problēmas. Tad arī sākas «nepārvaramas grūtības» un šķēslānas partija.

Kad jārāzo ieroči, jāsaģrāb svešas teritorijas, jājaucas citu valstu iekšējās lietās, pārmaiņas pēc jāsarīko dažs labs slaktiņš arī pašu mājās, masu represijas, deportācijas, citādi domājoso vājšāna u. tml., tad domāšana uzreiz kļūst mērķtiecīga un darbība — produktīva.

Šādos gadījumos nav «nepārvaramu grūtību», un partija pastāv ideāla vienotība.

Tad vārbūt mēs partijai velti pierakstām augšminēto kaiti, un tās patstāvībai jābūt pavisam citā vārdā, un, proti, — internacionālās (kosmopolitiskās?) šovinistiskās?) nomenklatūras šķiriskās intereses? Un šizofrēnija šo interešu vārdā tiek simulēta. Ilgstošas simulēšanas rezultātā tā kļūvusi par otro dabu.

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Ar pajautāt: «Kāds tam sakars ar LKP? Visas šīs neejdzības taču nāk no Maskavas.»

Atbildam: «Tādēļ, ka LKP nav partija, bet PSKP filiāle, tās ma-

rionete. To vēlreiz pierādīja tās rīcība sakarā ar PSKP CK paziņojumu.»

Un arī ne visas neejdzības nāk no Maskavas, piemēram, metro... Vai arī Valmieras «Sedevers» — memoriāls. Var diskutēt par to, vai kritiķu karavīru pārāpbedīšana vispār bija vajadzīga, bet, liekas, maz ir cilvēku, kas vietās izvēlē neuzskatītu par galīgi aplamu. Apšaubāmi, vai normāli cilvēki šādu lēmumu var pieņemt skaidrā prātā.

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Tāpēc palūgšim partijas rajona vadošos funkcionārus kā sabiedrības vadošā (vismaz toreiz) un tādēļ visinformētākā spēka pārstāvus atbildēt uz sekojošiem jautājumiem:

1. Kas bija šis «geniālais» idejas autori un izpildīšanas organizētāji?
2. Kādi bija viņu rīcības motīvi?
3. Cik šīs «Sedevers» izmaksāja?
4. Kas un uz kā rēķina sedza izdevumus?
5. Ko viņi ieteiktu darīt tālāk?

Loģiski, ka pēdējā laikā arvien biežāk atskan izbrīna pilns jautājums: «Ko isti pārstāv LKP?»

Tik tiešām, ko?

Inteligence un zemnieki jau sen pateikuši, ka viņus nē. Nupat arī strādnieki, par kuru priekšpulku partija uzdošas, kuru vārdā runā un rīkojas, savas savienības dibināšanas kongresā nepārprotami pateica, ka nekādu pazišanos ar tādu «draudzeni» aizvēsturiska nezvēra izskatā uzturēt nevēlas.

Tad, ko isti pārstāv LKP? Pati sevi? Ja tikai pati sevi, tad tā jau nav partija, bet sekta.

«Sekta» (lat. secta — virziens) — reliģiska grupa, kopiena, kas atšķēlusies no baznīcas. Sekta šāvu mērcību atzīst par vienīgo pareizo. Sektas locekļi uzskata sevi par Dieva izredzētiem un tāpēc nereti nonāk izolācijā. Pārnestā nozīmē sekta ir cilvēku grupa, kas atrāvusies no tautas masām, noslēgusies savās šaurajās interesēs. (LPE).

O tempora, o mores! Ak, laiki, ak, tikumi!

Uz jautājumu: «Ko pārstāv LKP?» partijas Valmieras rajona funkcionāri, protams, atbildēt nevarēs. Bet tas nekāds katrs atsevišķi un visi kopā padomāsim un atbildēsim uz šo jautājumu paši.

Partijas Valmieras rajona funkcionāriem uzdošim jautājumu: «KO PARSTĀV LKP VALMIERAS RAJONA KOMITEJA?» un šoreiz beigsim.

Eriks VEBERS
Artūrs NARBUTS

23. septembrī — Valmieras atbrīvošanas diena!

IEDZIVOTAJU NACIONĀLAIS SASTĀVS VALMIERAS RAJONA

1979. gada un oficiālie 1989. g. tautas skaitīšanas dati (%)

	latvieši		krievi		ukraiņi		baltkr.		poļi		pārējie	
	1979.	1989.	1979.	1989.	1979.	1989.	1979.	1989.	1979.	1989.	1979.	1989.
VALMIERA	74,0	76,3	19,0	17,3	1,6	1,4	2,5	2,5	1,0	0,9	1,9	1,6
RUJIENA	94,9	95,4	2,9	2,5	0,5	0,6	0,6	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6
MAZSALACA	89,1	88,9	8,7	7,1	0,5	1,0	0,6	0,8	0,6	0,6	0,5	1,6
ZILSAIKALNS	22,5	24,8	58,1	57,9	3,0	2,3	13,1	10,6	1,9	1,6	1,4	2,8
Kopā pilsētās		77,7		16,2		1,3		2,4		0,9		1,5
Bērzaines c.	84,8	88,3	9,0	6,8	0,4	1,4	2,9	1,3	1,5	1,3	1,4	0,9
Brenguļu c.	80,2	83,7	10,6	9,3	1,2	0,9	3,5	2,3	3,8	1,8	0,7	2,0
Burtnieku c.	71,2	67,8	19,7	16,9	1,1	8,5	4,7	3,5	1,6	1,9	1,7	1,4
Dikļu c.	89,4	89,2	4,6	5,5	0,6	0,8	2,0	1,5	1,0	0,6	2,4	2,4
Ipiķu c.	87,6	75,8	3,3	5,4	1,1	5,9	3,0	7,7	1,7	1,2	3,3	4,0
Jeru c.	91,7	86,7	3,3	6,5	1,0	3,0	1,6	1,4	0,6	0,6	1,8	1,8
Kauguru c.	75,1	80,2	15,7	12,7	1,0	1,0	5,3	3,0	1,4	1,2	1,5	1,9
Ķoņu c.	88,4	85,3	5,6	5,7	1,1	2,7	2,8	2,6	0,6	0,6	1,5	3,1
Kocēnu c.	79,7	85,4	12,2	9,0	0,7	0,6	4,1	2,7	1,6	1,0	1,7	1,4
Lodes c.	80,6	82,1	2,2	2,0	0,4	3,8	9,5	7,7	0,4	0,7	6,9	3,7
Matišu c.	90,3	89,7	3,8	4,4	1,2	1,0	3,3	3,5	0,6	0,7	0,8	0,7
Nauksēnu c.	93,2	90,0	2,4	2,1	1,2	5,0	1,5	1,3	0,6	0,3	1,1	1,3
Ramatas c.	89,4	88,8	6,8	5,8	0,4	3,6	1,5	0,8	0,4	0,3	1,5	0,7
Rēncēnu c.	88,3	88,7	4,6	4,8	1,1	2,1	3,5	2,2	1,4	1,4	1,1	0,8
Sēju c.	80,4	85,9	8,4	7,6	4,7	1,4	3,1	1,5	1,2	0,5	2,2	3,1
Skankalnes c.	90,0	84,7	5,4	7,8	0,5	2,5	2,9	2,9	0,8	0,6	0,4	1,5
Vaidavas c.	84,4	89,8	8,5	5,6	0,8	0,4	4,2	2,5	0,7	0,9	1,4	0,8
Valmieras c.	75,4	76,0	18,5	17,7	1,2	1,8	2,1	2,3	1,5	0,8	1,3	1,4
Vecates c.	58,4	52,7	31,5	30,7	1,2	8,7	4,5	3,4	1,8	1,9	2,6	2,6
Vilpulkas c.	90,0	84,2	5,5	6,6	0,2	3,6	2,9	1,6	—	0,1	1,4	3,9
Mazsalacas lauku terit.	91,2	85,0	4,4	6,0	0,8	3,2	1,4	1,4	1,5	0,9	0,7	3,5
Kopā laukos	82,6	83,0	10,0	9,2	1,1	2,6	3,3	2,5	1,3	0,9	1,7	1,8
Kopā rajonā	78,9	80,0	14,2	13,2	1,3	1,9	2,8	2,4	1,1	0,9	1,7	1,6

VISPĀRĒJĀ CILVĒKA TIESĪBU DEKLARĀCIJA

Apstiprināta un pasludināta Apvienoto Nāciju organizācijas Ģenerālā asamblejā 1948. gada 19. decembrī.

1948. gada 10. decembrī Apvienoto Nāciju organizācijas Ģenerālā asambleja apstiprināja un pasludināja Vispārējo cilvēka tiesību deklarāciju, kuras pilns teksts izklāstīts šajās lappusēs. Pieņemot šo lēmumu ar vēsturisku nozīmi, Asambleja griežas ar uzaicinājumu pie visām Organizācijas valstīm — dalībniecēm izplatīt Deklarācijas tekstu un veikt visu iespējamo, lai to izplatītu, pasludinātu un izskaidrotu, galvenokārt, skolās un citās mācību iestādēs, bez atšķirībām, kas izveidotās saskaņā ar valsts un teritorijas stāvokli».

Izdots Apvienoto Nāciju organizācijas Informācijas departamenta, 1949. g.

IEVADS

Nemot vērā, ka visas cilvēces saimes locekļu cieņas atzišana, ka arī viņu vienlīdzīgas un neatņemamas tiesības ir brīvības, taisnīguma un vispārēja miera pamals; ņemot vērā, ka cilvēka tiesību neievērošana un pārkāpšana ir radījusi barbarisma izpausmes, kuras ir izraisījušas cilvēces sirdsapziņas sašutumu, un ka tādas pasaules izveidošana, kurā cilvēkiem būs vārda un pārliecības brīvība un viņi būs brīvi no bailēm un trūkuma, tiek pasludināta kā cilvēku augstākā tiesība;

ņemot vērā, ka ir nepieciešams, lai cilvēka tiesības tiktu aizsargātas ar likuma spēku, lai nodrošinātu to, ka cilvēks nebūtu spiests pielietot kā pēdējo līdzekli, sacelšanās pret tirāniju un apspiešību; ņemot vērā, ka nepieciešams sekot draudzīgu attiecību attīstību starp tautām;

ņemot vērā, ka Apvienoto Nāciju tautas apstiprinājušas martā savu ticību cilvēka pamattiesībām, cieņai un personības vērtībai, vīrišķu un sieviešu vienlīdzībai un nolēma sadarboties sociālā progresa, dzīves apstākļu uzlabošanā, lielās brīvības apstākļos;

ņemot vērā, ka valstis — locekļi ir apņēmušas sadarbību ar Apvienotām Nācijām sekmet cilvēka pamattiesību un brīvību vispārēju cieņu un ievērošanu;

ņemot vērā, ka šo tiesību un brīvību vispārējai izpratnei ir milzīga nozīme šo saistību pilnīgai realizācijai;

TĀPEC PĀTRĒIZ ĢENERĀLĀ ASAMBLEJĀ PASLUDINA

SO VISPĀRĒJO CILVĒKA TIESĪBU DEKLARĀCIJU kā galveno uzdevumu, kura izpildi jāsekme visām tautām un valstīm, lai katrs cilvēks, un katra sabiedriska organizācija, pastāvīgi paturot šo deklarāciju prātā, apgaismošanas un izglītības ceļā sekmet šo tiesību un brīvību cieņu, nodrošinātu ar nacionāliem un starptautiskiem progresīviem pasākumiem, vispārīgi un efektīvi tās atzīstot un ieviešot, ka starp Organizācijas valstīm

— locekļiem, tā arī starp teritoriju tautām, kuras atrodas zem viņu jurisdikcijas.

1. pants
Visi cilvēki dzimst brīvi un vienlīdzīgi savā cieņā un tiesībās. Viņi ir apveltīti ar saprātu un sirdsapziņu un viņu pienākums ir izturēties savstarpējās brālības garā.

2. pants
I) Katram cilvēkam ir jābūt apveltītam ar visām tiesībām un brīvībām, kas pasludinātas šajā deklarācijā, bez jebkādas atšķirības, neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā, kārtas vai cita stāvokļa.

II) Bez tam nedrīkst pastāvēt nekādas atšķirības, kas pamatotas uz politisko, tiesisko vai starptautisko valsts vai teritorijas stāvokli, pie kuras cilvēks pieder, neatkarīgi no tā, vai šī teritorija ir neatkarīga, aizbildniecībā esoša, bez pašpārvaldes vai citādi ierobežota savā suverenitātē.

3. pants
Katram ir tiesības dzīvot, būt brīvam un būt tiesīgam uz personisku neatšķiramību.

4. pants
Nevienu nedrīkst turēt verdzībā vai citādā atkarībā; verdzība un vergu tirzniecība aizliegta visās lās izpausmēs.

5. pants
Nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai, izturēties pret viņu cietsirdīgi, necilvēcīgi vai sodīt cieņu pazemojošā veidā.

6. pants
Katram cilvēkam, neatkarīgi no viņa atrašanās vietas, ir tiesības uz viņa tiesībų cieņu atzišanu.

7. pants
Visiem cilvēkiem likuma priekšā ir vienādas tiesības, bez jebkādas atšķirības, uz vienlīdzīgu likuma aizsardzību. Visiem cilvēkiem ir tiesības uz vienlīdzīgu aizsardzību pret jebkādu diskrimināciju, kas ir preturā ar šo Deklarāciju un no jebkuras kūdīšanas uz tādu diskrimināciju.

8. pants
Katram cilvēkam ir tiesības uz efektīvu viņu tiesību atjaunošanu ar kompetentas nacionālas tiesas palīdzību gadījumos, kad ir pārkāptas viņa pamattiesības, kuras viņam garantē konstitūcija vai likums.

9. pants
Nevienu nedrīkst patvarīgi apcietināt, aizturēt vai izraidīt.

10. pants
Katram cilvēkam, lai noteiktu viņa tiesības un pienākumus un noskaidrotu viņam celtās apsūdzības pamatotību, ir tiesības, uz pilnīgas vienlīdzības pamata panākt, lai viņam celta apsūdzība tiktu izskatīta taisnīgi un atklāti, neatkarīgi un neinteresētā tiesā.

11. pants
I) Katram cilvēkam, kuru apsūdz nozieguma izdarīšanā, ir tiesības uzskatīt sevi par nevinīgu, kamēr viņa vaina netiek pierādīta

saskaņā ar likuma atklātību tiesvedības veidā, kurā viņam nodrošinātas visas iespējas uz aizstāvību.

II) Nevienam nedrīkst tikt noteikta kā par nozieguma izdarīšanu, sakarā ar kaut kādu darbību vai bezdarbību, kura šīs rīcības laikā pēc nacionāliem likumiem vai starptautiskām tiesībām netika uzskatīta par noziegumu. Nedrīkst piespiest smagāku sodu par tādu, kāds bija likumīgā spēkā, kad noziegums tika izdarīts.

12. pants
Nav pieļaujama patvaļīga iejaukšanās cilvēka personīgā un ģimenes dzīvē, patvaļīga dzīvokļa, personas korespondences neatšķirama pārskatīšana, goda un cieņas aizskāruma. Katram cilvēkam ir tiesības uz tādas iejaukšanās un aizskāruma nepieļaujamības likumisku aizsardzību.

13. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties sev dzīves vietu katras valsts robežās.

II) Katram cilvēkam ir tiesības atstāt jebkuru valsti, tani skaitā savu personīgu, un atgriezties savā valstī.

14. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības meklēt un izmantot patvēruma tiesības no vajāšanas citās valstīs.

II) Šīs tiesības nedrīkst izmantot vajāšanas gadījumā, kas notikusi par nepolitisku noziegumu vai nodarījumu, kas ir preturā ar Apvienoto Nāciju organizācijas mērķiem un principiem.

15. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības uz pilsonību.

II) Nevienam nevar patvaļīgi atņemt pilsonību vai tiesības mainīt pilsonību.

16. pants
I) Pilingādību sasniegušiem vīrišķiem un sievietēm ir tiesības bez jebkādiem ierobežojumiem pēc rases, nacionalitātes vai reliģiskās piederības stāties laulībā un nodibināt ģimeni. Viņiem ir vienādas tiesības stāties laulībā, laulības laikā, laulības šķiršanā.

II) Laulība var būt noslēgta tikai pēc brīvas un pilnīgas abu laulāto pušu vienošanās.

III) Ģimene ir dabiski izveidojums (sabiedriska) šūnīša, kas saistās sabiedrības pamatu, un kurai ir tiesības uz sabiedrības un valsts aizsardzību.

17. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības uz īpašumu, kā vienpersoniski, tā arī kopā ar citiem.

II) Nevienam nevar patvaļīgi atņemt viņa īpašumu.

18. pants
Katram ir tiesības uz domu, sirdsapziņas un reliģijas brīvību; šīs tiesības ietver sevi tiesības grozīt savu reliģiju vai pārliecību un brīvību vienpersoniski vai kopā ar citiem, un publiski vai privāti kārtā sludināt savus reliģiskos uzskatus vai pārliecību mācībā, dievkalpojumā un piekļopot reliģiskas un rituālas darbības.

19. pants
Katram cilvēkam ir tiesības uz sirdsapziņas brīvību un brīvību to izpaust. Šīs tiesības ietver sevi brīvību bez ierobežojumiem palikt pie savas pārliecības un brīvību meklēt, saņemt un izplatīt informāciju un idejas jebkādiem līdzekļiem un neatkarīgi no valsts robežām.

20. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības uz miermīlīgām sapulcēm un apvienībām.

II) Nevienam nevar piespiest iestāties jebkādā apvienībā.

21. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības piedalīties savas valsts pārvaldīšanā tieši, vai ar brīvi izvēlētu pārstāvju starpniecību.

II) Katram cilvēkam ir tiesības uz vienlīdzīgu līdzdalību valsts dienestā savā valstī.

III) Tautas gribai ir jābūt pamatu valdības rīcībā; šai gribai ir jābūt izpaustai periodiskas un nefasificētas vēlēšanas, kurām jānotiek, realizējot vispārējas, vienlīdzīgas vēlēšanu tiesības, aizklātā balsosnā, vai citu tamlīdzīgu vēlēšanu formu rezultātā, kuras nodrošina brīva balsošana.

22. pants
Katram cilvēkam, kā sabiedrības loceklim ir tiesības uz sociālu nodrošināšanu un viņš ir tiesīgs ar nacionāla rakstura pasākumiem un starptautisku sadarbību, saskaņā ar katras valsts struktūru un resursiem realizēt savu ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību nodrošināšanu, kas nepieciešama viņa cieņai un personības brīvai attīstībai.

23. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības uz darbu, uz brīvu nodarbošanās izvēli, uz taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem un aizsardzību pret bezdarbu.

II) Katram cilvēkam, bez diskriminācijas, ir tiesības uz vienādu apmaksu par vienādu darbu.

III) Katram strādājošam ir tiesības uz taisnīgu un apmierinošu atlīdzību, kas nodrošina cilvēka cieņu eksistēšanai, kā viņam pašam, tā arī viņa ģimenei, un papildinātu, nepieciešamības gadījumā, ar citiem sociālas nodrošināšanas līdzekļiem.

IV) Katram cilvēkam ir tiesības izveidot arodbiedrības un iestāties arodbiedrībās, savu tiesību aizsardzībai.

24. pants
Katram cilvēkam ir tiesības uz atvaļinājumu un vaļasprieki, ieskaitot tiesības uz saprātīgi ierobežotu darba dienu un uz apmaksātu periodisku atvaļinājumu.

25. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības uz tādu dzīves līmeni, kas atbilst viņa paša un ģimenes veselības un labklājības nodrošināšanai, ieskaitot barību, apģērbu un dzīvokli, medicīnisko aprūpi un nepieciešamo sociālo nodrošināšanu, kas arī uz nodrošināšanu pret bezdarbu gadījumā, invaliditāti, atrautību, vecuma iestāšanos un citiem, no

viņa neatkarīgiem, eksistences līdzekļu zaudēšanas gadījumiem.

II) Mātes un bērna stāvoklis piešķir tiesības uz īpašu atbalstu un palīdzību. Visiem bērniem, kas dzimuši laulībā vai ārpus laulības ir tiesības uz vienlīdzīgu sociālo nodrošināšanu.

26. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības uz izglītību. Vismaz pamata un vispārējai izglītībai jābūt bezmaksas. Pamata izglītībai jābūt obligātai. Tehniskai un profesionālai izglītībai jābūt visiem pieejamai, bet augstākai izglītībai jābūt vienādai pieejamai visiem, pamatojoties uz katru spējam.

II) Izglītībai jābūt virzītai uz pilnīgu cilvēka personības attīstību, cilvēka tiesību un pamatbrīvību cieņas stiprināšanai. Izglītībai jāveicina savstarpējas saprašanas, iecietība un draudzība, Nāciju organizācijas darbība miera stiprināšanai.

III) Vecākiem ir prioritātes tiesības izglītības veida izvēlei saviem bērniem.

27. pants
I) Katram cilvēkam ir tiesības brīvi piedalīties sabiedrības kultūras dzīvē, baudīt mākslu, piedalīties zinātnes attīstībā un izmantot tās sasniegumus.

II) Katram cilvēkam ir tiesība uz viņa morālo un materiālo tiesību aizsardzību, kas radušās viņam kā autoram zinātniskā, literārā un mākslas darbu radīšanas rezultātā.

28. pants
Katram cilvēkam ir tiesības uz tādu sociālu un starptautiski tiesisku kārtību, pie kuras šajā Deklarācijā izpaustās tiesības un brīvības būtu iespējams realizēt visā pilnībā.

29. pants
I) Katram cilvēkam ir pienākums sabiedrības priekšā, kādā tikai ir iespējama brīva un pilnīga viņa personības attīstība.

II) Savu tiesību un brīvību realizēšanā katrs cilvēks drīkst būt pakļauts tikai tādiem ierobežojumiem, kādi ir noteikti ar likumu vienīgi ar nolūku nodrošināt citu cilvēku tiesību un brīvību atzišanu un cieņšanu, morāles, sabiedriskās kārtības un vispārējas labklājības taisnīgu prasību apmierināšanai demokrātiskā sabiedrībā.

III) Šo tiesību un brīvību realizēšana nekādā gadījumā nedrīkst būt preturā ar Apvienoto Nāciju organizācijas mērķiem un principiem.

30. pants
Neko šajā Deklarācijā nedrīkst iztulkot, kā kādai valstij, personu grupai vai atsevišķai personai radītas tiesības veikt kaut kādu nodarbošanos vai izdarīt darbības, kas vērstas uz šajā Deklarācijā izklāstīto tiesību un brīvību iznīcināšanu.

Tulkots no angļu un krievu valodas oriģināliem, kuri izdoti 1949. gadā, Apvienoto Nāciju Publikas Informācijas departamentā.

Par Vispārējo cilvēka tiesību deklarāciju

1948. gada decembrī ANO Ģenerālās Asamblejas III sesija pieņēma Vispārējo cilvēka tiesību deklarāciju (VCTD). PSRS balsošana atturējās...

Tik vēsa attieksme pret šo dokumentu no PSRS puses kļūst saprotama, ja uzmanīgi izdīzināties deklarācijas pantos.

Piemēram, 3. pants: «Katram cilvēkam ir tiesības dzīvot, būt brīvam un būt tiesīgam uz personisku neatšķiramību.» Balstoties uz savām «Mārksa un Leģina evaņģēlijā» dogmām, komunisti nevar garantēt katram cilvēkam dzīvi, ne maz nerunājot par personas neatšķiramību. Saskaņā ar komunistiskās valsts likumiem, katrs, kas noraida vai nepieturas pie marksistiskajiem jēginiskajiem uzskatiem, ir paredzēts vai nu «lābošanas darbiem», «ārstinieciskajai — darba pāraudzināšanai» vai arī iznīcināšanai. Līdz ar to, komunisti nevar garantēt arī citu, no šīm normām izrietošo deklarācijas pantu ievērošanu, kā piemēram 2, 4, 7, 18, 19 u. c. pantā.

6. pants: «Katram cilvēkam ir tiesības uz vienlīdzīgu likuma aizsardzību.» Vispār komunisti atzīst citu tiesības, bet tikai tajā gadījumā, un tikai tad mērā, kādā un kad uzskata par vajadzīgu, vadoties no «pasaules revolucionārās atjaunošanas» interesēm. Kas un kādā mērā atvecojis un ko isti nepieciešams atjaunot, saprotams, zināms tikai viņiem. Piemēram, ar «perestroikas» sākumu, komunisti demonstrē zināmu iecietību pret «itādu» domu izpausmēm, pasludinot «glasnošā» laikmetu. Bet tas neattieks tāpēc, ka būtu atcelti sodu likumi par brīvdomību, tie turpina eksistēt — komunistiem ir izdevīga mūsu vārda brīvība, tiem nepieciešama informācija par noskaņojumu tautā, lai to savīgi izmantojot, paliktu pie varas.

Sevišķi nepatiku komunisti izraisīja 17. pants, kurš paredz cilvēkam tiesības uz īpašumu kā vienpersoniski, tā arī kopā ar citiem. Pēc marksistu domām «sabiedriskā» īpašumam domā «ražošanas līdzekļiem» vajadzēja izvest mūs uz

progresu un labklājības ceļu. Vajadzēja, bet tā ieviešanas deļ tika iznīcinātas miljoniem cilvēku dzīvību, un šī «zinātniski pamatotā» kategoriskuma sekas mums diemžēl labi zināmas.

Vārdu sakot VCTD ir jāzin, lai varētu orientēties visos komunistiskās likumradīšanas smalkumos. «Perestroika» rit jau četrus gadus, bet līdz šim, neskatoties uz plašajām izmaiņām likumdošanā, nevienam no VCTD un iegrožotu PSKP pavēļu, nav pieņemts. Ar netikas pieņemts, kamēr mēs paši nepārpensim likumdošanas iniciatīvu savās rokās, kā arī neradīsim neiecietības atmosfēru sakarā ar mūsu tiesību pārkāpumiem.

Vienu no solumiem šajā virzienā spērusi LATVIJAS CILVĒKA TIESĪBU AIZSTĀVESANAS LIGA, atsakoties uzņemt savās rindās PSKP biedrus, neskatoties uz viņu iespējamām lemapām, spējam, sakarā ar pievilcīgām rakstura īpašībām. Nepieciešams vienmēr atcerēties to ideoloģiju, kuru tie sludina, kādu Dievu pielūdz. To star-

pā, kas stājās Starptautiskā kara tribunāla priekšā, bija gan spējīgi cilvēki, gan maigi mīloši tēvi, bet tas netraucēja tiem nodot krematoriju krāsnim «nepilnvērtīgām» rašiem piederušo ļaužu tūkstošus. Komunisti par nepilnvērtīgiem uzskata visus, kas nepieņem viņu ticību un netic viņu pareģojumiem. Šodien viņi var būt kopā ar mums dažādā frontu priekšgalā, bet rit, kas zin, «pēc partijas aicinājuma», ja ne «aplaimojot» ar «devīniem grammiem pakausi», tad, norādot uz mūsu dzīvokļu durvīm, nems aktīvu dalību mūsu cerību uz atdzimstošo Demokrātiju iznīcināšanā.

Pēdēja laikā aizvien biežāk no LKP puses atskan aicinājumi uz konsolidāciju un sadarbību. Diemžēl tas nav iespējams, kamēr komunisti saglabā savas konstitucionālās privilēģijas uz citu pilsonu rēķina. Sadarbība ir iespējama tikai uz līdztiesīgiem pamatiem, ievērojot katras puses intereses.

Mēs uzskatām, ka, tikai līdz ar pašnoteiktās tiesību atjaunošanu, visai Latvijai tautai kopumā un katram cilvēkam atsevišķi, būs ie-

spējama Latvijas sagraudās tautsaimniecības atjaunošana. Par sākumu šim procesam jākļūst VCTD pieņemšana. Bet, ņemot vērā VCTD iso atmiņu attiecībā uz dažāda veida nolīgumiem, kuru ievērošana garantē citu tiesības un drošību, LCTAL papildus pieprasa:

— izformēt VDK (ar izlūkošanu un pretizlūkošanu jānodarbojas armijai),

— saukt pie atbildības personas, kas piedalījušas masu represijās un vainīgas tautu genocīdā, — kā demokratizācijas garantu radīt Pilsonu Padomes ar pilnvarām atcelt jebkurus lēmumus, kas pārkāpj vai var pārkāpt cilvēka un nācijas tiesības. Par šādas Padomes darbības tiesisko pamatu jākļūst VCTD. Šis ir viens no iemesliem, kāpēc Liga piedod tādu nozīmi šīs deklarācijas izplatīšanai un analīzei.

Latvijas cilvēka tiesību aizstāvēšanas Līgas Sekretāriats

KĀ IEGŪT NEATKARĪBU?

(Sākums 2. lpp.)

J. K.: Tas ir demagoģisks arguments, jo arī amerikāņu karaspēks 1945. gadā atbrīvoja no fašisma Vāciju, bet ASV nepadarīja Vāciju par Amerikas štatu un neiepludināja tur miljoniem amerikāņu. Tāpat amerikāņu karaspēks atbrīvoja Japānu no militāristiskās diktatūras, kas bija ierāvusi Japānu karā; sagrāva šo diktatūru un okupēja Japānu. Taču ASV centās tur radīt demokrātisku iekārtu, centās atvilkt amerikāņu militāros spēkus iespējami ātri, cik ātri vien tas bija

iespējams. Padomju Savienība nav līdzīgi rīkojusies. Tā savu diktatūru, kā viņa to atveda 1945. gadā, līdz pat šim brīdim nav demonstējusi.

G. B.: Sakiet, vai šī konference jums atnesa ko jaunu, interesantu?

J. K.: Nu, ar mani ir tā, es jau daudz par šiem jautājumiem esmu interesējies dzīvodams rietumos, man tā maz ko jaunu šeit atklāja. Man ļoti sakarīgs, ļoti loģisks un pārliecinošs likās Egila Levita referāts.

G. B.: Kādi būtu jūsu novēlējumi šīs konferences dalībniekiem un visiem, kas gan šeit Latvijā, gan ārpus tās, ir nostājušies vienotā frontē par Latvijas valstiskās suverenitātes atjaunošanu?

J. K.: Es novēlu, lai tuvākajā laikā, un es runāju par nākamā viena vai divu gadu laika posmu, lai visa tautas cīņa vaipātos ar to dienu, kad Latvija varēs uzstādīt savu reālu robežu un sākt republikas atjaunošanas procesu ar šim reālās suverenitātes izpau-

mēm, ne ar deklaratīvo suverenitāti, kadu mums sniedz Augstākā Padome, bet tieši ar valstiski reālo varas ieviešanu gar Latvijas Republikas robežām. Sākšim tad jaunu dzīvi šeit, uz kuru varēs atgriezties viena daļa no ārzemēs dzīvojošiem latviešiem, lai piedalītos šejienes uzbūves procesā. Un cerēsim, ka mēs varēsim strādāt kopā jaunā, vai pareizāk sakot, atjaunotā Latvijas Republikā, vistuvākajā laikā.

G. B.: Tātad arī jūs mēs varam gaidīt atpakaļ?

J. K.: Es domāju, ka es personīgi braukšu, līdz ko dzīves apstākļi šeit būs piemēroti arī maniem maziem bērniem un ģimenei. Es ļoti gribētu, lai mēs visi varētu braukt atpakaļ, un strādātu mūsu vecāku dzimtenes atjaunošanā.

G. B.: Paldies par sarunu, mēs visi ceram, ka tas būs drīz!

Guntis BUKALDERS,
LNNK biedrs

Reportāža ar komentāriem no Domes sēdes

(Sākums 1. lpp.)

baidās no ekonomikas sabrukuma. Tas ir visbīstamākais brīdis, kad ir sācies ģenerālzbrukums mums un visai pārējiem kustībām. Jāsaka, ka I. Bišers konstruktīvi piedalījās tālākajās debatēs, dodot virkni vērtīgu precizējumu, kuri tika iekļauti projektā tekstā.

V. Avotiņš: — Man ir daudz konceptuālu iebildumu. Kopš pirmās redakcijas komisijas sēdes es redzēju, ka programma man nevis formālā, bet saturiski organizatoriskā ziņā būs nepieņemama, un tā tas arī ir. Es uzskatu, ka augšos prasību politiku organizāciju, kurai praktiski jārealizē viss, ko tā ietver šajās būtībā pareizi nofor-

mulētājās tēzēs, nevar atļauties. Augstu prasību politika šādā situācijā kā pamats ir kalpu un diktdieņu politika. Es šeit redzu galīgi pakļautā kārtība (tadus vārdus kā «organizē», «rada», «izveido», «atbild»). LTF vadība sevi sagatavo tādai politikai, kā līdz šim, proti, ka tas stūrāmeņi ir populisms, defetisms un kliegšana pakaj aizējosām vīlienam.

Tālāk sēdes gaitā aktīvu dalību V. Avotiņš nepēma.

V. Krūmiņš: — Visur mēs liekam — Latvijas neatkarību atjaunot, atjaunot, atjaunot. Tā jau viens otrs stagnāts pateiks: — Atjaunošim arī 1940. gadu. Mans priekšlikums — izvirza mērķi iegūt neatkarību.

D. Ivāns: — Lielākā daļa mums pieņemamu cilvēku ir par Latvijas valstiskumu, neatkarību. Domstarpības vienmēr rada šis vārds «atjaunot».

Tā kā redakcijas komisija bija iekļauti gan Radikālās apvienības, gan LNNK pārstāvji, tad pamatā projekta labojumi sēdes gaitā notika tā mikstināšanas virzienā, piemērojot elastīgākus formulējumu, kas ļautu turpināties diskusijai vairākos virzienos un novērstu vajadzīgus konfliktus. Savukārt citos jautājumos (piemēram, par pilsonību) tika precizēti principi, novēršot nesaskaņas izklastā.

Debatēs par statūtu projektu karstākā domu apmaiņa izraisījās ap 10. punktu.

E. Mejkis: — Šis punkts mūs noved pie tā, pret ko mēs esam cīnījušies. Tas ir — pret gribas un uzskatu monopolizāciju. TF vieno mērķu un ideju kopība. Šeit mēs pārejam pie administratīvām pieņemšanas metodēm, lai nodrošinātu vienotību.

M. Grigals: — Tā kā mums priekšā ir ļoti grūta cīņa, arī vēlēšanu cīņa, ir jābūt zināmā disciplīnai.

J. Skapars: — Organizācijai jābūt rīcībaspējīgai. Būs jāiet zināmā kopsolī.

I. Vitols: — Demokrātijai un haosam rada kārtību. Sistēma regulējas pati. Ja kāds darbojas preti,

un to neaizlīdz, tad sistēma cilvēki sāks diskutēt, tādējādi savstarpēji izglītojoties. Tādējādi radikāla pretdarība beidzas. Tas ir TF spēks.

Arī es iebildu pret šādu punkta iekļaušanu statutos, uzskatot to par pirmo soli bēdīgi slavenā demokrātiskā centralisma virzienā. Nevar mēs maksīgi saturēt kopā cilvēkus, kurus nevieno kopīgas idejas.

Otrs strīdīgs moments statūtu projektā bija manis ieteiktais papildpunkts: — LTF Domē un Revīzijas komisijā nevar tikt ieviesti LTF štata darbinieki. Pie vienošanās šajā jautājumā Dome nenonaca.

Edmunds KRASIŅŠ

PAR KO RAKSTA RIETUMOS?

Sai rubrikā domājam jums sniegt ieskatu Rietumos izdodamo preses izdevumu interesantākajā un mums tuvākajā informācijā. Ceram, ka tas radīs labāku priekšstatu par turienes domāšanas un uzveres veidu, kuru vēl nesēnās un arī tagad lielā mērā nenoverstās informācijas bloka rezultātā izprotam visai vāji.

Par Baltiju

Baltijā dzīvojošie krievi sūdzas, ka republikas izmantotā perestroika ceļā, lai distancētos no Maskavas, lai pat laikā spēcīgo tautas kustību ietekmē partijas elite uzņem autonomijas kursu. Baltieši varēs piecieties arī tad, ja Maskavā uzsāktos vēstures revīziju no vedis līdz galam, visdrīzākajā laikā anulējot Hitlera — Staļina paktu. Tācu diez vai šī anulēšana ļaus no Maskavas panākt lielāku neatkarību. (Der Spiegel, 31.07.89.)

Piekāpīties Baltijas republikai (kuras PSRS anektēja 1940. gadā) spēcīgajam nacionālismam, Gorbačovā vadītā Augstākā Padome apstiprināja lēmumu, kas atļauj īgaujniei un Lietuvai vadīt savu ekono-

miku brīvi, bez Maskavas centrālo plānotāju kontroles. Baltijas ekonomisti paziņoja, ka veidos rietumu tipa tirgus ekonomiku, analogisku Skandināvijas variantam, bāzējoties uz vieglo rūpniecību un lauksaimniecību, brīvi tirgojoties ar citām padomju republikām un ārvalstīm. Šī centrālās varas bezprecedenta vājināšana ir drosmīgs, bet riskants Gorbačova mēģinājums vienoties ar spēcīgo nacionālisma kustību. (Time 7.08.89.)

Par sociālisma sistēmu

VDR vadošās partijas funkcionāri jau 1988. gadā secināja, ka katrs pilsonis, kurš atstāj VDR, rada vēl divus izbraukšanas lūgumu iesniegumus. Kopš tā laika VDR informācijas līdzekļos vairojas drūmi dekadentisko rietumu apraksti, kuros silto sociālisma paspārnī pametušie ātri noiet «uz grunti». (Der Spiegel, 31.07.89.)

No visiem izaicinājumiem reformkomunistiem neviens nav tik nepatīkams, kas tas, kā pārveidot centralizēti plānoto tautsaimniecību par tirgus ekonomiku, nenovēdot valsti haosā. Neviena sociālis-

ma valsts nav varējusi pāriet uz sistēmu, kur cenās precīzi atspoguļot piedāvājumu un pieprasījumu. Tā vietā veikta puspasākumi tikai pazemina dzīves līmeni, nepalielinot produkcijas ražošanu. (U.S. News & World Report, 21.08.89.)

No intervijas ar Su Saoci (bižusais Ķīnas ZAS marksisma-ļēģinisma un maoisma institūta direktors, pēc 4. jūnija notikumiem dzīvo ASV): — Jūs sakāt, ka valdība kritīs, kāpēc?

— Ir vairāki iemesli. Pirmkārt, Ķīna atrodas nopietnās ekonomiskās krīzes priekšā, ieskaitot inflāciju un lauksaimniecības produkcijas ražošanas samazināšanos. Cilvēki ienākumi ir ierobežoti un cilvēki ir neapmierināti. Tai pašā laikā inteliģence ir ļoti neapmierināta ar savu stāvokli. Brīva doma ir pilnīgi apspiesta. Bez tam augstākajā vadībā ir daudz domstarpību.

— Vai marksisms ir pilnīgi diskreditējis?

— Sabiedrības ticība marksismam un sociālismam ir pilnīgi sagrāuta. Tauta nevar saprast, ka zem marksisma karoga vadītāji

pielieto kara laika likumus un apspiež studentus.

— Ko jūs domājat par sociālismu?

— Vai sistēma ir vai nav sociālistiska — tas ir sekundārs jautājums. Svarīgi ir izveidot demokrātisku valdību un modernu ekonomiku. (Newsweek, 14.08.89.)

Par notikumiem Rietumos

Pašlaik demontējamo raķešu «Pershing-2» atomgalviņas var atgriezties VFR 1995. gadā ar jaunām amerikāņu īsās sniedzamības raķetēm.

10 gadus pēc dibināšanas VFR «zaļie» meklē līdzekļus pret «novecošanos». Laikā no 1980. gada līdz 1989. gadam 48 līdz 25-gadīgo daļa par «zaļiem» balsojušo vēlētāju skaitā kritusies no 43 līdz 23%. (Der Spiegel, 31.07.89.)

Ekonomika

Militārie izdevumi ASV nacionālā ienākumā kopš 1985. gada samazinājušies no 6,5% līdz 6,0%,

bet PSRS tie ir vēl joprojām virs 15%. (Der Spiegel, 31.07.89.)

Kalijas cenas joprojām kritas. Tik lēns vācu iecienītais dzierens (189 litri gadā) sen nav bijis. Cenas no 1986. gada līdz 1989. gada vidim kritušas: 1. marciņai kalijas pupiņu no 12,56 līdz 8,60 marķam un vienai marciņai jalkaiņas paaules tīrgū — no 204,23 līdz 73,33 centiem. To izsaukusi kalijas pārdošanas kvotu sistēmas izjukšana (Der Spiegel, 31.07.89.)

Sakarā ar dolāra kursa krišanos un ražošanas efektivitātes pieaugumu, 1989. gadā ASV eksports pieaudzis par 26,6%, bet tirgus piesātinātība izsaukusi importa krišanos par 8,7%. Tā rezultātā ienākumi pieauguši par 32,2 miljardiem dolāru. Trīs galvenās eksporta preču grupas (mld. dolāru): aviācijas tehnika (20,3), automobiļu detaļas (13,2), skaitļošanas tehnikas aprīkojums un detaļas (12,6). Savukārt importā tas ir: automobiļi (47,3), nafta un tās produkti (37,8), dzinēji un to detaļas (14,7). (U.S. News & World Report, 21.08.89.)

Sagatavoja Edmunds KRASIŅŠ

«TRIS ZVAIGZNES» ZAIGOS VALMIERĀ

kādās komandās viņi šeit piedalīsies, gan jau katram latvietim vietā savā Tēvzemē atradiesies.

Ceru, ka pamatinformācija ir lasīta un priekšvēsturi negribu atstāstīt. Teikšu īsi: idejas pieder Daliņa fondam, bet īstenošanā ļoti lielu artavu ielika Valmieras rajona izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieks Kārlis Greiškāns. Droši var teikt, ka bez K. Greiškāna līdzdalības spēju nebūtu, mūs apstrīdās opozīcija no republikas galvaspilsētas ņemtu virskuro. Daliņš entuziasms jau ir liels, bet to bija vajadzīgs patriotiski noskaņots varas iestāžu labirintu speciālists, ja vēlaties, polsterēto dūrvju diplomātisks mūķētājs. Tamdē K. Greiškāna ievēlēšana par rīcības komitejas priekšsēdētāju ir ļoti tālredzīgs un loģisks solis. Pateicoties viņam, mēs vairs nelauzāmes, bet strādājam.

Spēļu programma ir netradicionāla. Daļa izvēlēto sacensību veidu ir patapināta no Globālo spēļu programmas, kādā kladā latvieši mērojas spēkiem Sidnejā. Tie ir volejbols, basketbols, teniss, galda teniss, kā arī novuss. Klāt likti sporta veidi, kur visi esam kaut cik iesācēji — virves vilkšana, triatlons, orientēšanās, tūrisma ai-

rēšana maršrutā Strenči—Valmiera un varbūt pat ūdenspolo. Mūsprāt, tie ir demokrātiski veidi ar pieaugošu popularitāti. Pagaidām demonstrējumu līmeni iecerēts rīkot vieglatlētikas (J. Daliņa stadionā) un āšanas (Burtņiekos) sacīkstēs. Programmat punkts vēl nav pielikts, gaidām padomus.

Kaut arī līdz spēlēm vēl ir trīs gadi, mēs gribam visu sākt drīzāk laikus. Nevienam nav zināms, kādos oficiālos plānos tiks vai netiks «Trīs zvaigzņu» spēles, jo neviens nevar paredzēt, kā kūsīs vai nekūsīs atsevišķu skeptiņu piesardzība pret tām. Tamdēļ mums ir ļoti nepieciešams, lai visas sabiedriskās kustības saprastu, ka šīs sarīkojums ir arī viņu daļa, ka tā ir epizode no lielās un smagās cīņas par brīvu Latviju. Vārdos jau rīcības komiteju ir kā atbalsta visi, bet gribētos vienoties par līdzdarīšanu.

Jūsu atbalsts būtu J. Daliņa fonda materiāla atbalstīšana (000900309 — Valmieras agrorūpniecības banka). Bet ne mazāk vajadzīgu/īesā līdzdalība rīkošanā. Par to varat interesēties, rakstot uz minēto Daliņa fonda adresi vai arī — rīcības komitejas adresi L. Paegles ielā 10. Varat zvānīt K. Greiškā-

nam uz 22233, J. Motivānam uz 27107 un A. Butinam uz 31525.

Mēs ļoti ceram uz sabiedrības veselīgu un konstruktīvu pieeju. Proti, ka beigsies protesti pret jebko būvējamu un tā vietā stāsies ļabi padomi, kā labāk, ekoloģiski tirāk un izdevīgāk uzbūvēt, lai cilvēkiem būtu labums ne tikai šeit, nedēļā vien, Mēs gaidām konkrētu palīdzību no «zaļajiem», jo gribam sarīkot pēc iespējas tīras spēles un vienlaikus nedarīt pāri dabai. No visas programmas desmit veidus gribam rīkot ārā, tai skaitā — pilnīgi visus izveles un abus demonstrējumu veidus. Telpa paliek novusam un galda tenisam, jo to specifika ir īpaša. Tamdēļ J. Johansons ir rīcības komiteja. Turpat ievēlēti arī LTF Domes locekļi E. Krastiņš, tā ka par saiti ar tautfrontiešiem nešaubāties. Notikūšas arī rīcības komitejas sarunas ar LNNK Valmieras nodaļu.

Ciemiņu uzņemšana būs pēc pasaules standartā, tas nozīmē, cik vienkārtoti vien var. Savu atbalstu jau apsolījuši lauku saimniecību vadītāji un direktoru padome. Arzemiņnieki labprāt ūzņems valmierieši savās mājās, ja vien viesi tādu viesmīlību uzskatīs par labā-

ko. Sobrīd ir iecerēts, ka iedibināsim piecus sešus centrus, kur dalībnieki nonāks vakaros pēc starptiem, lai atpūstos un baudītu kultūras programmu. Eventuāli iezīmējām Mazsaulu, Vaidavu, Rūjnieku, Matīšus, Nauksēnus, Mūrmuižu, Burtņiekus, Kocēnus, Rubeni un Rencēnus. Katru vakaru mītnēs būs viena no komandām, līdz pa apli izies visas. Tātad ik vakarus — pilna programma. Ļoti iespējams, ka ārzemnieki, Krievijas latvieši, preses ļaudis un citi ciemiņi tiks sadalīti pa grupām pie viņu novadiem. Tātad, lūdzu, domājiet, kurā vēlas būt viesmīļīgs 1992. gada pirmajam nedēļai. Spēļu noslēgumu ceram sarīkot «Baltus kompleksa pakājē 23. jūnijā vakarā. Visu «kultūras rata» vēlēšanu rīcības komitejas vārdā sāks P. Dundurs.

Tāda pagaidām ir mūsu ieceru mozaika. Priecāsimies, ja sajutīsīti vajadzību ar domām un darbiem līdzdzīvot.

JANIS MOTIVĀNS,
J. Daliņa fonda viceprezidents,
«Trīs zvaigzņu» spēļu rīcības komitejas priekšsēdētāja vietnieks
Emblēmas autors — Māris Sverns